

III. LITERATURĂ

EROUL REVOLUȚIONAR AL LITERATURII SOVIETICE DIN PRIMII ANI DE DUPĂ MAREA REVOLUȚIE SOCIALISTĂ DIN OCTOMBRIE

MIHAI NOVICOV

Există mai multe motive care justifică interesul pentru primul deceniu de dezvoltare a literaturii sovietice¹. Victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie a creat pentru prima dată în istorie condițiile prielnice pentru făurirea unei literaturi cu adevărat libere în sens leninist, adică liberă de orice dependență de burghezie. Până la 1917 tendințele de a se elibera de această dependență au fost puternice în literatura proletară, găsindu-și expresia cea mai împlinită din punct de vedere artistic în creația lui Gorki; ele au fost mai puțin consecvente, dar totuși puternice, și în creația marilor artiști realiști de la hotarul celor două secole: Mark Twain, Jack London, Anatole France, Romain Rolland, Heinrich și T. Mann, Korolenko, Cehov și alții. Dar și într-un caz și în altul eliberarea a fost frînată fie prin teroare, fie prin persuasiune și înrîurire ideologică. Abia în Rusia, după victoria revoluției proletare, clasa muncitoare, ajungând în situația de clasă dominantă, a putut asigura îndepărtarea reală a tuturor legăturilor prin care burghezia se străduia să orienteze literatura într-o direcție convenabilă intereselor ei. A început epoca literaturii cu adevărat libere, «nu numai în sensul polițienesc, dar și liberă de capital și de carierism; mai mult: liberă și de individualismul anarho-burghez»². Procesul de făurire a unei asemenea literaturi s-a desfășurat (mai ales în primii ani de după 1917) mai mult sau mai puțin spontan. Cercetarea lui la obiect — ținându-se seamă de condițiile specifice de atunci din Rusia — este cit se poate de utilă în legătură cu problemele, în mod inevitabil asemănătoare, ce se ivesc oriunde literatura cîștigă aceleași condițiuni de libertate, așa cum s-a întîmplat și la noi, în parte îndată după

¹ Periodizarea este — ca întotdeauna — până la un punct convențională. În literatura sovietică s-a încetățenit termenul «Литература двадцатых годов» pentru definirea etapei în care frontul literar era secționat în diferite cercuri și grupări. Dar astfel se exclude momentul 1917—1922, corespunzător războiului civil avînd o seamă de trăsături specifice proprii fără înțelegerea căroră nu pot fi apreciate corect nici tendințele ulterioare; pe de altă parte, împărțirea în cercuri și grupuri a dăinuit pînă la 1932, iar sintetizarea experienței lor s-a făcut abia cu prilejul primului congres al scriitorilor sovietici, în 1934. Mai just ar fi, poate, să se vorbească de două perioade distincte și anume: 1917—1922 și 1922—1934.

² *Lenin despre cultură și artă*, Editura de stat pentru literatura politică, București, 1957, p. 52.